

De (weer?) houder en de wetteloze

Enige tijd nadat Paulus, Silvanus en Timotheüs een brief aan de christenen in Thessalonica hadden geschreven raakte de gemeente in opschudding. Men had een brief ontvangen (of had gehoord dat er een brief in omloop was) die van Paulus afkomstig leek te zijn en waarin werd beweerd dat de “dag van de Heer”, dat wil zeggen: de dag van toorn voor de volken, was aangebroken (vgl. Jes. 2:10-22, Openb. 6:16-17). Dat nieuws had de gemeente in verwarring gebracht. Want Paulus had in een vorige brief beloofd dat de Messias hen zou “redden van (Gr. *uit*) de komende toorn” (1 Thess. 1:10). In die brief had de apostel uitgelegd dat gelovigen “weggerukt zouden worden, de Heer tegemoet in de lucht” wanneer Hij kwam om de wereld te oordelen (1 Thess. 4:17). Zo zouden ze worden “bijeengegaderd tot Hem” (2 Thess. 2:2). Maar dat “wegrukken” had niet plaatsgevonden. Hoe was het dan mogelijk dat de dag van de Heer al was aangebroken? (of, zoals er in 2 Thess. 2:2 eigenlijk staat, al “tegenwoordig” of “aanwezig” was)?

In een nieuwe brief geeft Paulus antwoord op deze vragen. Het gerucht waarover jullie het hebben, schrijft hij, was niet van mij afkomstig (2 Thess. 2:2). Als jullie een brief hebben ontvangen waarin ik beweere dat de dag van de Heer is aangebroken, dan is die brief een vervalsing (2 Thess. 2:3). De dag van de Heer is nog *niet* aanwezig, want aan die dag moeten bepaalde gebeurtenissen voorafgaan. De Heer komt niet zomaar, op een willekeurig tijdstip. Hij komt om “met de adem van Zijn lippen de goddeloze te doden” (Jes. 11:4, vgl. 2 Thess. 2:8). Wanneer de dag van de Heer nadert, zal “de mens van de zonde” op het politieke toneel verschijnen, de “zoon van het verderf”, een heerser die iedere vorm van godsdienst zal bestrijden en die in de tempel van God zal gaan zitten om zich als god te laten vereren (2 Thess. 2:3-4). Die man zal het volk van God ernstig in het nauw brengen. Tenslotte zal de Heer verschijnen om hem “te niet te doen” en te “verteren door de adem van Zijn mond” (2 Thess. 2:8). Herinneren jullie je niet, dat ik jullie dit gezegd heb, toen ik nog bij jullie was? (2 Thess. 2:5).

Een raadselachtig Bijbelgedeelte

In Paulus’ betoog volgt dan een raadselachtige zin. Want de apostel schrijft:

“En nu, wat *hem* wederhoudt, weet gij, opdat hij geopenbaard worde te zijner eigen tijd. Want de verborgenheid der ongerechtigheid wordt alrede

gewrocht; alleenlijk, Die hem nu wederhoudt, *Die zal hem wederhouden,* totdat hij uit het midden zal *weggedaan* worden” (2 Thessalonicenzen 2:6-7)

In de Nieuwe Bijbel Vertaling is deze zin als volgt weergegeven:

“Dan weet u ook wat hem nog tegenhoudt en dat hij pas zal verschijnen op de voor hem vastgestelde tijd. Hoewel in het verborgene de wetteloosheid nu al werkzaam is, moet eerst degene die hem tegenhoudt verdwijnen. Pas dan verschijnt hij...” (2 Thessalonicenzen 2:6-7)

Tallose christenen hebben zich het hoofd gebroken over de vraag wie of wat de toekomstige “mens der zonde” tegenhoudt. In vers 6 spreekt Paulus over iets onpersoonlijks (“wat”), maar in vers 7 heeft hij het over een persoon (“wie”). Uitleggers hebben uiteenlopende oplossingen aangedragen. “Wat” zou het Romeinse rijk zijn, en “wie” zou verwijzen naar de keizer. Anderen zeiden: “wat” is de overheid en “wie” is het wettige staatshoofd. Wanneer er wereldwijde revolutie en anarchie uitbreekt en er niet langer sprake is van een centraal gezag, dan zal de antichrist zich op het wereldtoneel openbaren. Weer anderen beweerden: “wat” is de gemeente in Jeruzalem en “wie” is de leider van die gemeente: Jakobus, de (half)broer van de Here Jezus. Vele christenen hebben met grote stelligheid beweerd: “wat” is de prediking van het evangelie of de werking van de Heilige Geest en “wie” is de Gemeente met een hoofdletter zolang die nog niet is opgenomen of van de aarde is weggerukt. Ook waren er mensen die zeiden: “wat” is het volk Israël, en “wie” is de aartsengel Michaël, de grote vorst die dat volk terzijde staat. Anderen hebben zich voorzichtiger uitgedrukt en geschreven: De christenen in Thessalonica hadden Paulus horen spreken en konden zijn bedoeling begrijpen, maar wij leven twintig eeuwen later en tasten daarom in het duister.

Weerhouden of houden?

Het trieste van deze situatie is, dat er een oplossing wordt gezocht voor een niet-bestaand probleem. In de oorspronkelijke Griekse tekst rijst het probleem van de “weerhouder” niet. De moeilijkheid is geschapen door onze vertalingen.

In de Statenvertaling van 2 Thess. 2:6-7 die we hierboven hebben weergegeven is te zien dat bepaalde woorden door de vertalers zijn ingevoegd maar in de oorspronkelijke tekst ontbreken. Zulke invoegingen zijn in de Statenbijbel scheefgedrukt. In vers 6 ontbreekt het woord “hem”,

er staat dus niet: “En nu, wat *hem* wederhoudt, weet gij”, maar: “En nu, wat wederhoudt, weet gij”. Ook de bijzin: “Die zal hem wederhouden” en het woord “weggedaan” zijn niet van Paulus afkomstig. De Statenvertalers hebben de scheefgedrukte woorden ingevoegd omdat zij meenden dat de Nederlandse tekst zonder die woorden niet goed zou lopen.

De vertalers hebben niet alleen woorden aan de Bijbeltekst toegevoegd, maar van sommige Griekse uitdrukkingen ook een vertaling gegeven die aanvechtbaar is. Het werkwoord *katechoo* waarvan het onzijdige *to katechon* (“wat weerhoudt”) in 2 Thess. 2:6 is afgeleid, wordt binnen het Nieuwe Testament vrijwel nooit vertaald als “tegenhouden”. In de Statenvertaling vinden we:

“behouden” (van de erfenis, door de erfgenaam te doden) in Mattheüs 21:38

“ophouden” (van een bezoeker die op doorreis is) in Lukas 4:42

“bewaren” (van het woord van het Koninkrijk) in Lukas 8:15

“houden” (van de laatste plaats, d.w.z. deze innemen) in Lukas 14:9

“bevangen” (door ziekte) in Johannes 5:4

“houden” (van de waarheid in ongerechtigheid) in Romeinen 1:18

“gehouden” (door de wet) in Romeinen 7:6

“bezitten” (van wat men heeft gekocht) in 1 Korinthe 7:30

“behouden” (van inzetten) in 1 Korinthe 11:2

“behouden” (van het evangelie) in 1 Korinthe 15:2

“behouden” (in de zin van iemand bij zich houden) in Filemon:13

“behouden” (van de hoop) in Hebreeën 3:6

“behouden” (van het beginsel van de vaste grond) in Hebreeën 3:14

“vasthouden” (van de onwankelbare belijdenis der hoop) in Hebreeën 10:23

Op de meeste plaatsen kan *katechoo* niet als “tegenhouden” worden weergegeven. De vertaling “vasthouden” is echter altijd mogelijk. Wanneer we ook in 2 Thessalonicenzen 2:6 “vasthouden” schrijven, dan geeft dit een goede zin. De tekst luidt dan:

“En nu weten jullie wel wat vasthoudt, totdat hij [d.i. de mens der zonde] zich openbaart op zijn tijd. Want het geheimenis der wetteloosheid is al in werking...”

Paulus legt uit, wat hij bedoelt. Uit het woordje “want” blijkt, dat de zin die volgt een verklaring geeft van het voorafgaande. De apostel spreekt over iets

dat de wereld in zijn greep houdt totdat de mens der zonde zich zal openbaren. De apostel duidt het aan als: “ongerechtigheid” (in vers 7 en 12), “leugen” (in vers 9), “verleiding” (in vers 10) en “dwaling” (in vers 11). Tot aan de openbaring van de mens der zonde zal dit het mensdom in zijn greep houden, en de openbaring van de antichrist zal van de ongerechtigheid, de verleiding, de leugen en de dwaling zowel het dieptepunt als het eindpunt zijn. Dat er onechte brieven van Paulus in omloop waren die de gemeente in verwarring probeerden te brengen en haar trachtten te misleiden, was gezien de toestand in de wereld niet verbazingwekkend (vs.1-3). Maar de waarheid die de apostel tijdens zijn verblijf in Thessalonica had doorgegeven, kon verhinderen dat gelovigen door dwaling werden meegesleept (vs.3-5, vs.15).

Wegdoen of opkomen?

Het vervolg van vers 7 is in de oorspronkelijke Griekse tekst korter dan in de meeste Bijbelvertalingen. Er staat niet: “alleen, die hem nu tegenhoudt, die zal hem blijven tegenhouden totdat hij uit het midden zal weggedaan worden”. Er staat: “slechts totdat de nu vasthoudende uit het midden komt”. De meeste Bijbelvertalers hebben “uit het midden komen” opgevat als “wegdoen” of “uit de weg ruimen”, maar deze Bijbelwoorden kunnen met evenveel recht worden opgevat als “opkomen”.

Het is eigenlijk helemaal niet nodig om aan wat Paulus schreef een groot aantal woorden toe te voegen. Wanneer we aan de tekst niets toevoegen, dan schreef de apostel:

“Want het geheimenis der wetteloosheid is al in werking, slechts totdat de nu vasthoudende uit het midden komt”

Het bovenstaande is geen fraai Nederlands, maar het past uitstekend in het tekstverband. Op dit moment werkt de wetteloosheid (Statenvertaling: ongerechtigheid) in het verborgene, door middel van misleiding. Maar dat zal niet altijd zo blijven. Eens zal Gods tegenstander - die de wereld ook nú al in zijn greep houdt, zij het op een verborgen manier - “uit de kast komen”. Dan komt de aap uit de mouw: via zijn stroman, de mens der zonde, zal hij zich openlijk en voor iedereen zichtbaar tegen de God van Israël keren en zichzelf als god laten vereren. Hij die ook nu al vasthoudt zal straks “uit het midden komen”: wanneer het beest zal “opstijgen” uit de zee, en er een tweede beest zal “opstijgen” uit de aarde (Openb. 13:1,11). De god van de eeuw (2

Korinthe 4:4) zal uiteindelijk zichtbaar worden: in de persoon van de “mens van de zonde”, de “zoon van het verderf”. Vanaf dat moment zal er geen “geheimenis der wetteloosheid” meer in werking zijn, maar zal de hele wereld zich schuldig maken aan openlijke satansaanbidding.

Een korte tijd

De opkomst of de openbaring van de “mens van de zonde” zal volgens Paulus niet berusten op gewone menselijke macht. De wetteloosheid die ook nu al werkt, zij het op een verborgen manier (2 Thess. 2:7) zal gestalte krijgen in de persoon van DE wetteloze (2 Thess. 2:8). Om de bovennatuurlijke oorsprong van deze machthebber te staven zullen zich allerlei “krachten en tekenen en wonderen” voordoen – maar het zullen tekenen en wonderen “van leugen” zijn want ze zijn erop gericht om aan te tonen dat niet de Rots van Israël maar de mens god is (2 Thess. 2:9). Het is “bedrog van de ongerechtigheid” (2 Thess. 2:10), die tot afgoderij verleidt. Uit het boek Openbaring blijkt dat deze tekenen en wonderen er zelfs op zullen lijken te wijzen dat de “mens van de zonde” de dood heeft overwonnen (Openb. 13:3). De opkomst van de wetteloze zal berusten op de werking van de satan en de menselijke maat verre te boven gaan (2 Thess. 2:9). De Boze, de duivel of de draak zal hem heel “zijn macht, zijn troon en zijn groot gezag” geven (Openb. 13:2). Daarom zal deze mens groot succes hebben en wereldwijde aanhang verwerven. Zelfs onder het volk van de heiligen, het volk Israël (waar zich de tempel bevindt waarin de mens der zonde zal gaan zitten), zal er van een massale “afval” sprake zijn (2 Thess. 2:3): afval van het verbond met God. Over die afval is onder andere gesproken door de profeet Daniël.

Maar het optreden van de wetteloze zal van korte duur zijn. Want de Messias zal hem “verteren door de adem van Zijn mond en te niet doen door de verschijning (Gr. *epiphaneia*) van Zijn komst (Gr. *parousia*)” (2 Thess. 2:8). Die laatste uitdrukking betekent dat de Heer, zodra Hij zichtbaar wordt en Zijn tegenwoordigheid (*parousia*) aanvangt, de wetteloze zal uitschakelen. Op Zijn bevel zal het “beest uit de zee” met zijn helper, het “beest uit het land”, in de vuurpoel worden geworpen (vgl. Openb. 19:20).

Samenvatting

1. De christenen in Thessalonica waren in verwarring geraakt door een bericht of een brief die van Paulus afkomstig leek te zijn, en waarin werd beweerd dat de dag van de Heer, de oordeelsdag voor de volken, al was

aangebroken. Ze waren door dit bericht geschokt omdat Paulus in een vorige brief juist had beloofd dat de Heer hen uit de komende toorn zou redden door hen van de aarde weg te rukken, Hem tegemoet.

2. Om hen gerust te stellen en om hun denken weer in goede banen te leiden, merkt Paulus op dat het bericht vals was en hij herinnert hen aan wat hij tijdens zijn verblijf in Thessalonica had gezegd: dat de dag van de Heer pas aan zal breken wanneer de wetteloze op het wereldtoneel is verschenen en in de tempel van God is gaan zitten om zich als god te laten vereren.

3. Volgens de meeste Bijbelvertalingen is er iets of iemand die de verschijning van de wetteloze tegenhoudt, maar die vertaling is vermoedelijk onjuist. Wie van de vooropgezette mening uitgaat dat *katechoo* "tegenhouden" betekent, moet allerlei woorden aan de Bijbeltekst toevoegen om zijn mening te handhaven. Maar zulke toevoegingen zijn volstrekt onnodig. *Ho katechoon* betekent niet: de "weerhouder" maar: de "houder". Het is geen macht die de antichrist vijandig gezind is en die zijn verschijning *tegenhoudt*, maar het is een macht die nu al werkt in het verborgene, die de hele wereld in zijn greep houdt en die *aanstuurt* op het openbaar- worden van de antichrist in de toekomst.

4. Paulus drukte zich helemaal niet geheimzinnig of onduidelijk, maar juist buitengewoon nauwkeurig uit. De verzen 7-12 zijn een verklaring van vers 6. Wat (greep) houdt, opdat de wetteloze geopenbaard wordt op zijn tijd, is het geheimenis der wetteloosheid. Wat nu nog in het verborgene werkt zal zich straks manifesteren in de vorm van "allerlei kracht en tekenen en wonderen van de leugen, en allerlei bedrog van de ongerechtigheid". Dan zal de wetteloze geopenbaard worden.

5. Uit het onderwijs van Paulus blijkt, dat het niet waar is dat de Here Jezus elk ogenblik kan terugkomen. Aan Zijn komst zullen bepaalde gebeurtenissen op aarde voorafgaan, die in de profetieën van Daniël en Zacharia, de synoptische evangeliën en het boek Openbaring aangekondigd zijn.

* * * * *